

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 marca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Motuk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Anna Dziergawka

SSN Stanisław Stankiewicz

w sprawie **J.G.**

oskarżonego o czyn z art. 207 § 1 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej

na posiedzeniu w dniu 5 marca 2025 r.

skargi prokuratora w trybie art. 539a § 1 k.p.k.

od wyroku sądu odwoławczego – Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie
z dnia 27 września 2024 r., sygn. akt VI Ka 1266/23

uchylającego wyrok Sądu Rejonowego w Legionowie

z dnia 7 sierpnia 2023 r., sygn. akt II K 460/23

i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania

**1. uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu Warszawa-Praga w Warszawie do ponownego
rozpoznania w postępowaniu odwoławczym;**

**2. pozostawia bez rozpoznania wnioski obrońcy J.G. o
przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej z urzędu,
udzielonej oskarżonemu w postępowaniu wywołanym
wniesieniem skargi – jako przedwczesny.**

Anna Dziergawka Marek Motuk Stanisław Stankiewicz

UZASADNIENIE

J.G. został oskarżony o to, że:

1. w bliżej nieustalonych dniach, nie wcześniej jednak niż od 1 stycznia 2020 r., ale nie później niż do 1 lipca 2022 r. w miejscowości J., gm. S., woj. [...], we wspólnie zajmowanym domu znęcał się psychicznie i fizycznie nad swoją matką A.G. oraz ojcem M.G. w ten sposób, że będąc pod wpływem alkoholu wszczynał awantury domowe, podczas których wyzywał pokrzywdzonych słowami wulgarnymi i obelżywymi, znieważał, poniżał, upokarzał pokrzywdzonych, wyrzucał z domu, a nadto stosował przemoc fizyczną wobec matki i ojca w postaci szarpania za ubranie, uderzania otwartą ręką i pięścią w różne części ciała, a także wypowiadał wobec ww. pokrzywdzonych oraz małoletniego brata M.G. groźby pozbawienia życia i zdrowia, tj. o czyn z art. 207 § 1 k.k.;
2. w dniu 1 lipca 2022 r. w miejscowości J., gm. S., woj. [...], znęcał się, działając ze szczególnym okrucieństwem, nad gołębiem w ten sposób, że obciął nożyczkami skrzydła żywemu gołębiowi, tj. o czyn z art. 35 ust. 1a i 2 ustawy z dnia 25 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt.

Sąd Rejonowy w Legionowie wyrokiem z dnia 7 sierpnia 2023 r., sygn. akt II K 460/23:

1. oskarżonego J.G. uznał za winnego popełnienia zarzuconych mu czynów – i za to, za czyn opisany w pkt 1 aktu oskarżenia, na podstawie art. 207 § 1 k.k., wymierzył mu karę 1 roku pozbawienia wolności, zaś za czyn opisany w pkt 2 aktu oskarżenia, na podstawie art. 35 ust. 2 ustawy z dnia 25 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt, wymierzył mu karę 6 miesięcy pozbawienia wolności;
2. na podstawie art. 85 § 1 k.k. i art. 86 § 1 k.k. ww. kary jednostkowe połączył i wymierzył oskarżonemu karę łączną w wysokości 1 roku i 4 miesięcy pozbawienia wolności;
3. na podstawie art. 63 § 1 k.k. na poczet orzeczonej wobec oskarżonego kary pozbawienia wolności zaliczył okres rzeczywistego pozbawienia wolności;

4. na podstawie art. 41a § 1 k.k. zobowiązał oskarżonego – w związku z popełnieniem czynu z pkt 1 aktu oskarżenia – do opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonymi A.G. i M.G. w J., gm. S., ul. (...), oraz orzekł zakaz zbliżania się do pokrzywdzonych na odległość mniejszą niż 10 metrów na okres 6 lat;
5. na podstawie art. 35 ust. 3b ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 roku o ochronie zwierząt, orzekł wobec oskarżonego – w związku z popełnieniem czynu z pkt 2 aktu oskarżenia – tytułem środka karnego, zakaz posiadania przez oskarżonego zwierząt na okres 6 lat;
6. zasądził na rzecz obrońcy należność z tytułu nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.
7. zwolnił w całości oskarżonego od zapłaty na rzecz Skarbu Państwa kosztów sądowych.

Wyrokiem z dnia 27 września 2024 r. (sygn. akt VI Ka 1266/23) Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie – po rozpoznaniu apelacji obrońcy – uchylił ww. wyrok Sądu Rejonowego w Legionowie i sprawę przekazał temu sądowi do ponownego rozpoznania.

Skargę w trybie art. 539a § 1 k.p.k. od ww. wyroku Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie wniósł prokurator, zaskarżając to orzeczenie w całości (na niekorzyść oskarżonego).

Skarżący zarzucił: *„rażącą obrazę prawa procesowego - art. 437 § 2 k.p.k. poprzez błędne przyjęcie przez Sąd odwoławczy, że naruszenia procesowe Sądu Rejonowego w Legionowie w toku procedowania w sprawie II K 460/23 wymagały przeprowadzenia przewodu sądowego na nowo w całości, co skutkowało uchyleniem wyroku i przekazaniem sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpatrzenia, podczas gdy podnoszone uchybienia procesowe polegające w szczególności na niezbyt dokładnym przesłuchaniu pokrzywdzonego M.G. oraz świadka I.G. nie tylko mogły, ale także powinny być konwalidowane w drodze uzupełniającego przesłuchania pokrzywdzonego i świadka, zaś kwestia błędnych ustaleń faktycznych Sądu Rejonowego, czy też błędnej oceny dowodów nie stanowią podstawy do wydania wyroku kasatoryjnego”.*

Zarzucając powyższe, prokurator wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi odwoławczemu.

Obrońca w pisemnej odpowiedzi na zaprezentowane przez prokuratora stanowisko, wniósł o oddalenie wniesionej skargi oraz przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej z urzędu, udzielonej oskarżonemu w postępowaniu wywołanym wniesieniem przedmiotowej skargi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga jest zasadna i zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 539a § 3 k.p.k. skarga od wyroku sądu odwoławczego uchylającego wyrok sądu pierwszej instancji i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania, może być wniesiona wyłącznie z powodu naruszenia art. 437 k.p.k. lub z powodu uchybień określonych w art. 439 § 1 k.p.k. Skargę tę może wnieść również strona, która nie zaskarżyła wyroku sądu pierwszej instancji (na co wskazuje brak odesłania w art. 539f k.p.k. do ograniczeń ujętych w art. 520 § 2 k.p.k.). Przepis art. 539a § 3 k.p.k. został powiązany z przepisem art. 437 § 2 k.p.k., zgodnie z którym uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania może nastąpić wyłącznie w wypadkach wskazanych w art. 439 § 1 k.p.k., art. 454 k.p.k. lub jeżeli konieczne jest przeprowadzenie na nowo przewodu w całości (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 lutego 2019 r., IV KS 3/19, LEX nr 2616241).

Dokonując analizy uzasadnienia zaskarżonego wyroku należy podzielić stanowisko skarżącego prokuratora, że w niniejszej sprawie nie zmaterializowała się żadna z przesłanek, które ustawodawca wymienił w art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k. Co prawda sąd odwoławczy w pisemnych motywach rzeczonego wyroku zwerbalizował konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości, niemniej przedstawione przezeń zapatrywania prawne i wskazania co do dalszego postępowania – takiej potrzeby nie uzasadniają. Kompleksowa lektura tego wyводу wskazuje, że uchybienia, które zdaniem sądu *ad quem* zaistniały w postępowaniu pierwszoinstancyjnym, generują *de facto* konieczność uzupełnienia postępowania dowodowego. Z przedmiotowego uzasadnienia wprost bowiem wynika, że sąd odwoławczy – w zakresie czynu z pkt 1 aktu oskarżenia – dostrzega jedynie konieczność komplementarnego przesłuchania osób, uprzednio już zeznających w postępowaniu pierwszoinstancyjnym, na okoliczność fizycznego znęcania się

przez oskarżonego nad rodzicami. Z drugiej strony jednocześnie potwierdza zupełność materiału dowodowego i prawidłowość ustaleń sądu *a quo* co do psychicznego znęcania się nad nimi. Natomiast na płaszczyźnie czynu z pkt 2 aktu oskarżenia, sąd *ad quem* widzi potrzebę dookreślenia w materiale dowodowym, czy zwierzę wskazane w przedmiotowym zarzucie – w momencie odcinania mu skrzydeł – było żywe, wskazując także w tym zakresie na potrzebę przesłuchania interweniujących w dniu zdarzenia funkcjonariuszy Policji, w tym na okoliczność zabezpieczenia materiału zdjęciowego.

Choć zaakcentowane wątpliwości są bezspornie doniosłe dla prawidłowego ustalenia zakresu odpowiedzialności karnej J.G., to jednak nie można uznać, aby wskazane przez sąd *ad quem* czynności procesowe powodowały konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu sądowego. W przedmiotowej sprawie nie zachodził bowiem przypadek nieprawidłowego przeprowadzenia wszystkich (czy większości) dowodów na etapie pierwszoinstancyjnym, lecz – jak wynika z uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia – zachodziła jedynie potrzeba wnikliwszego i precyzyjniejszego zbadania pewnych okoliczności, a rezultat czynności dowodowych zrealizowanych przez organ *a quo*, nie został pozbawiony przydatności. W realiach niniejszej sprawy nic nie stało na przeszkodzie, by sąd drugiej instancji – dostrzegając potrzebę dokonania określonych czynności i ustaleń – przeprowadził oraz poczynił je samodzielnie, do czego zresztą obligował go aktualny model postępowania odwoławczego. Jak zasadnie wskazano w orzecznictwie Sądu Najwyższego: „*zmiany legislacyjne dokonywane stopniowo przez ustawodawcę latach 2013-2016 spowodowały zasadniczą reorientację modelu postępowania odwoławczego. Akcent został obecnie przesunięty przez ustawę na »apelacyjność« postępowania odwoławczego, z szeroką możliwością prowadzenia postępowania dowodowego, a wprowadzone do kompleksu przepisów normujących postępowanie apelacyjne w znaczący sposób ograniczyły dopuszczalność orzekania o charakterze kasatoryjnym z powodów związanych z koniecznością uzupełnienia postępowania dowodowego*” (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 marca 2023 r., IV KS 6/23, LEX nr 3512808). W obowiązującym stanie prawnym, kompetencje do prowadzenia postępowania dowodowego nie są zatem wyłącznie domeną sądu pierwszej instancji, a sąd odwoławczy nie jest już tylko organem procesowym, którego obowiązki

ograniczają się do funkcji kontrolnej. Obecnie sąd *ad quem* spełnia także rolę sądu *meriti*, gdy tylko w postępowaniu odwoławczym ujawnia się potrzeba i możliwość uzupełniającego przeprowadzenia dowodów albo konieczność ponownej oceny dotychczas zgromadzonych dowodów.

Skoro zatem sąd drugiej instancji dostrzegł potrzebę poszerzenia zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, to samodzielnie powinien ten materiał uzupełnić, a następnie dokonać jego całościowej oceny przez pryzmat zarzutów podniesionych w apelacji obrońcy. W przedmiotowej sprawie sąd odwoławczy uchylił się bezpodstawnie od takiej aktywności.

Reasumując, motywy zaskarżonego orzeczenia kasatoryjnego nie pozwalają uznać, by w niniejszej sprawie zaistniały okoliczności wskazane w art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k., które uzasadniałyby – zgodnie z treścią tego przepisu – uchylenie orzeczenia pierwszoinstancyjnego. W tym stanie rzeczy, zarzut naruszenia przez Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie dyspozycji art. 437 § 2 k.p.k., okazał się zasadny.

Na obecnym etapie postępowania za przedwczesny uznać należało – zawarty w replice na skargę – wniosek obrońcy o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej z urzędu, udzielonej w postępowaniu wywołanym wniesieniem skargi. Trafnie bowiem podniesiono w orzecznictwie, że postępowanie skargowe jest postępowaniem nadzwyczajnym, które toczy się jednak w ramach postępowania karnego zasadniczego, i to w układzie, gdy nie zostało wydane orzeczenie kończące postępowanie, a tylko wtedy sąd rozstrzyga o kosztach postępowania (art. 626 § 1 k.p.k.). Samo zaś postępowanie skargowe ma na celu rozstrzygnięcie tylko tego, przed jakim sądem dalej będzie się toczyć postępowanie karne (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 sierpnia 2020 r., V KS 21/20, Lex nr 3130115; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 lipca 2021 r., III KS 14/21, LEX nr 3304210.). W tym stanie rzeczy, wnioskowane przez obrońcę koszty powinny zostać rozważone w orzeczeniu kończącym postępowanie karne.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku.

Anna Dziergawka Marek Motuk Stanisław Stankiewicz

[WB]

r.g.

